האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מסורת הש"ס

א) ת"כ פרשת בהר סיני פרק ט פסיקתא פ' בהר סיני, ב) [מתוס' מנ.], ג) [לעיל ה:], ד) [כ"ב מב ע"ב], ה) [לעיל ה.], ו) [לקמן כ ע"א], ז) [לעיל יח: יד:], ח) [לעיל ח.], ט) [ר"שבור למה לי׳ ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ מהרש"ל, וכמש"י: אלא שבור שחרור למה לי שבור ליתא], י) כ"ק קינ: לקמן כח.], כ) [וע"ע תוס' כ"מ קינ. סד"ה חוכר], ל) כ"מ יב:, מ) [בכמ"י: מתיב, וכמש"ל], נ) סוכה נד. כ"ק י. עז. מנ: סב: כתובות מא. תענית יג: יד. יומות כח: עב. פד: לקמן מ. [מיר לח: סוטה מז. מכות מא:], ס) [אל"ל שבור, וכן בדיבור שאח"ז משבור], ע) ["הלא" יש למחוק, רש"ש], פ) [נדל"ל ורא"ש], צ) [לקמן כד ע"א, ע"ש], ק) [נדל"ל הנקנית, ועיין רש"ג], ר) [עי' כתובות יג ע"א תוד"ה מה אחתה], ש) [וקמן יט:], ת) [לקמן כג ע"א], א) [נראה להגיה י"ב. (רש"ש, וכ"ה בתוס' ע"ש)], ב) [כ"ק דף קינ:], ג) [תוי ל"ל ענוס. רש"ש], ד) [נדפו"ר טסף: לת"ד נל הגי מוקר וכלא כידים יכול לגאל לאומר. וכ"ה בתוס' הרא"ש, ע"ש], ה) ["אמאי לא פרק" ליתא בדפו"ר, ונוסף ע"פ רש"ש, ועיין מהרש"א], ו) [בתהרש"א: יוצא], ז) [וכמ"ש דיה המפקיע], ח) [נדפו"ר: אח', ול"ל אחה. וכן בסמוך], ט) [ע' תוס' כ"מ נב. ד"ה דלא אלמא], י) [וע"ע מהגרלרן י ע"א תוד"ה לגיסכן], כ) [כתובות מח ע"א],

ל) [כ"ב מ ע"א],

תוס' ר"י הזקן

באפי תרי זיל. דקס"ד דלית ליה זכותא בנריה דעבד ולא הוה אלא כלוה ולמה לי שחרור, יאמר לו בפני עדים כדי שלא יחזור בו שילך. ושמעינן מהא דמחילה א"צ קנין. דאי צריכה קנין אכתי לא פני ליה בהכי אלא בשטר דסתם קנין לכתיבה עומד[ט]. (זאת אומרת) מדאצרכת ליה שטר שחרור ולא סני ליה באמירה בעלמא שגופו קנוי לו, כלומר שיש לו זכות בגופו של עבד וקנאי למעשה (דיין) של עבד, והואיל ריש לו זכות בגופו בשכיל[ן] חובו אין האדון מפקיע זכות שיש לו על הגוף באמירה אלא בשטר, הילכך אם מחל הגרעון כסף שיתחייב ליתן לו העבד אם יוצה לצאת אינו מחול באמירה אלא בשטר. ומסתברא דכי אמרינן דמחילה א"צ קנין ה"מ היכא דלית ליה משכון על המלוה, אבל אית ליה משכון עליה לא קני מידי כלום עד שיחזיר לו המשכון, ומיהו דוקא במשכנו שלא בשעת הלואתו דשיעבודא מיהא אית ליה עליה, דהא קנין דעבד ערבי כמשכון הוי ובלא שטר אינו כלום, וה"נ אמרינן לקמן (יט. אן) גבי אמה העבריה היא נופה משכון הויא, וכי כתב לו[יקה שטר הו"ל כמחיר (ליה על) [לו אח] המשכון. ומסתברא דמלוה בשטר אם מחל המלוה אע"פ שלא החזיר לו את השטר הויא מחילה, דשטר ראיה בעלמא הוא, וגבי עבד עברי דנקנה בשטר כדקס"ד דכמלוה היא, אמרינן ליכא ליה באנפי תרי זיל.

ותנא דמייתי משום דלא חשיב ליה* אלא מידי דאיתיה בעל כרחו דאדון, ושחרור ליתיה אלא מדעתיה דאדון.

*יראה דצ"ל ותנא דמחני' דלא חשיב ליה הוינו משום וכו' (ד"ז).

עין משפט נר מצוה

קנב א מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ג:
ב ומיי' שם הלכה ז):
קנג ג מיי' פ"ב מהל' עבדים הלכה ח
והלכה יב:
קנד ד מיי' שם הל' יא [וטוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מב]:

תורה אור השלם

1. אם אדֹנָיו יִקַּח לוֹ שָׁאנָה בְּסוּתָהּ וְעִנָּתָהּ לֹא יִגָּרֵעַ: שמות כא י
2. וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: שמות כא ז
3. וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ: ויקרא כה מו
4. כִּי הַקְנֵה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִת יֵצֵא לְחָפְשִׁי חִנָּם: שמות כא ב
5. כִּשְׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: ויקרא כה מ
6. אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָיו אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לִמְכָרָהּ בִּבְגֹדוֹ בָּהּ: שמות כא ח
7. אִם עוֹד רְבוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא

מוסף רש"י

בעבו"ם שישנו תחת ידך. ואעפ"כ לא תנא עליו כעקיפין מפני מילוג הסם אלא כשתנא ליגאל ילקדק בחסנון לפי המגיע בכל שנה ושנה יגמר לו הגוי מן המזיק יסו' (ויקרא כה מח). לאחרת. לאמה (לעיל ט). שכן מוציא בבת ישראל. גט אמה (לקמן כז.). והפדה. אלא כמיב ונפדית, משמע שלא מדומיה מקייב בעקיעה, חסו שמגרעת מפדיונה וילאלא (לעיל יא). ישיב גאולתו. ישיב קנא ומיהא, דמלי למחתב לפיהן גאולתו, לרבות שוה כסף. לענין פדיון (לעיל ח.). גופו קנוי. כל שם שנים (ב"ק קינ.). ומה סימנין כו' מוציאין מרשות אדון. כדילפינן וילאלא מנס אלו ימי עבדים, אין כסף אלו ימי שנים, מיתה שמוציאה מרשות אב. שאינו מוריש לבניו מה שאכלה לו מוריה בכתו שיהא משעה ידיה לאחין, מדילפינן (כתובות מנ.) מאמה לבניכם ולא בנותיכם לבניכם, אינו דין שמוציאה מרשות האדון (ב"מ יב.). תנא ושייר. לא מסמיכנו לכולה (מוסה מז.). מאי שייר דהאי שייר. דלא מוקמא דתנא לאיתוי כל מילי ולאוקמי מדא (תענית יג.).

מוסף תוספות

א. והזהיר הכתוב שלא להטעותו בדבר שיודע לגרי משום חילול השם. תוס' הרא"ש. ב. דהוי חלול השם כיון שהנכרי סומך על מעותיו. תוס' טוך. ג. וקידושין לא ידענן אלא מוצאה והיתה. תוס' הרא"ש.

לאחרים. לקיחת קידושין: **כניסת כו'.** פלוגתייהו לקמיה: **אדון כוסכו.** בתך קניה לי ונותנו לאב כדרך שאר[ב] קידושין שהכעל כותב בתך [ג]היא מקודשת לי: **אלא למ"ד אב כוסכו.** לא יליף משאר קידושין ומנליה דקני ליה שטרא: **לא תצא כצאת העבדים.** כשן ועין [ד]כראשי איברים כעבד כנעני[ה] שאם סימא את עינה וכן עינו של עבד עברי אינו יוצא בכך אלא נותן לו דמי עינו וזה אינו משלים שש ויוצא: **אבל נקנים היא כקנין עבדים.** כנעניים והם נקנין בשטר כדלקמן (דף כב:) דאיתקש לקרקעות דנקנין בשטר בכסף ובחזקה: **ומאי ניסו חזקה.** ולקמן (שם) מפרש כילד בחזקה שיכפוה לעשות מלאכה אחת: **והתנחלתם אותם.** בעבד כנעני כתיב אותם כאחותה[ו] הנקנין בחזקה ולא אחר: **בנכסי הגר.** שמת ואין לו יורשין ונכסיו הפקר: **לרבי אהני אם אחרים.** הקישה הכתוב לאחרת לגלות על הלימוד של כלאת העבדים שבא ללמדנו על קנין השטר ולא על החזקה אבל עיקר שטר לאו מקידושין ליף דתימא אדון כותבו אלא משטר קרקעות יליף כשטר עבד כנעני[ז] ואב כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל דף ט.) מן ואקח את ספר המקנה: **שאינו יוצאה כראשי איברים.** ולגופיה מיצטריך ולא למידק מיניה אבל נקנית כקנין עבדים דכל קרא דמיבעי לגופיה לא אתי לדוקיא: **מאי כלאם.** דלדוקיא נמי אתי לומר לך מדין יציאה לבדה מיעטתה ולא מדין הקנין: **למה לי שטר.** הא אין גופו קנוי אלא מוב ממון עבודת שש שנים שיש עליו: **ניתא ליה כאפי תרי זיל.** נתן לו עלך מידי ונפטר: **גופו קנוי.** עד שיגיעו ימי חיפוסו ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול ולריך שחרור ואם לאו מחזר ומשתעבד בו אם יצלה אלא שייך בו מחילה ממון אלא לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק אלא גרע מכנעני דנפיק בשטר דכתיב[ח] או מוסשה לא ניתן לה ונמר לה לה מאשה[ט]: **כמיפס האב.** אגיה: **מיפס שמוליאה מרשות אב.** שאין מעשה ידיה ליורשיו דקיימא לן בכתובות (דף מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הגיזונית מן האחין מעשה ידיה לעצמה אמר רב כהנא מ"ט דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מגיד שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו: **שייר מיפס אדון.** דקי"ל לקמן (דף יח:) דאינה עוכדת את הבן: **דאיפא נמי באים.** דנרלע נמי יוצא בנתיתת אדון דאינו עובד את הבן כדתנן בתמיתין (לעיל דף יד:): **ואלא ניסני.** מיתת האב הוא ולא שייר מידי: **שש לו קלבה.** וכסף מקנתו ושש שנים ויובל כולהו ידעי לאיתת וכמה: **והא סימנין כו'.** שיש שמתברת להביא ויש שמתחרת: **למעלה.** אימת דמייתת לאחר[ט] ר"ג שנים הוו סימני נערות: למטה

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פי' בקונטרס אם לא יגאל שתעבד בו עד היובל ואין אתה רשאי לבא עליו בעקיפין וא"ת מיפוק ליה מדכתיב (ויקרא כה) ותנא המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא ליים ור"ל דאי מהתם ה"א דמיירי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיענן לו את הדין לעובד כוכבים אם יגאל לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שישנו תחת ידך ה"א לא נתיב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאייתר שהרי הרבה יוכל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוציאו בעל כרחו לא תבא עליו בעקיפין ולא יגאל אא"כ ישלם כסף ואע"ג דכתיב ותנא עם קונהו דדרשינן ליה[ב] שיקדקד עם קונהו ולא יכעוס[ג] עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להעביר עליו ולהטעותו בדין ותנא[ד] וא"ת אי בעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יוכל[ה] ולמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא שבעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שלריך לדקדק: **שכן** מוציא בבת ישראל. הא לא נקט שכן מכנים דהוא דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא[ו]: **לימא** ליה באפי תרי זיל. תימה אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל[ז] אמאי לא פריך ויפקיענו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי[ח] יצא בהפקר נשמואל דאמר המפקיע עבדו יצא לחירות וא"ל גט שחרור בפ' השולח (גיטין דף נא.[ט]) ולמה לי שטרא ואפילו למ"ד (שם:) דהמפקיע עבדו יוצא לחירות ולריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להתירו בבת ישראל וא"כ בע"ע למה לי שטרא דבלאו הכי מוחר וי"ל דאין ה"ל ומיהו לא הוה קשה למה לי שטרא ליפקוה בהפקר דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר אלא הכי קשיא ליה אף כשבא להוציאו בשטר למה לי שטר אותו לשון הכתוב בשטר דהיינו הרי[ט] את כן מוכרן הרי את לעצמך כתבון בהמגרש (שם דף פה:) אותו לשון עצמו יאמר לו בע"פ דס"ד דאין לריך אלא מחילה כמו. מחילת חוב בעלמא[י] ולכסוף דמסיק ע"ע גופו קנוי לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה[כ]: **אמר** רבא ואת אומרת עבד עברי גופו קנוי. מדלא תפיש דמתמיתין שטר משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי ותימה דרכא דקאמר עבד עברי גופו קנוי היכי פליג אמתמיתין וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי ולא לא סבירא ליה הכי דאמר לקמן בפירקין (דף כח.) עד היכן גלגול שבועה ומסיק רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי וי"ל דמתני' נמי סברה דגופו קנוי[ה] והא דלא תפיש שטר מטום דתנא דמתני' לא תפיש אלא יציאות שהם בע"כ של אדון אבל שטר מדעתו של אדון[ו]: **והרב** שמחל על גרעונו. אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין לך קנין גדול מזה[ז]: **מיתה** שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון. ואם תאמר תופה מוכיח שמוציאה מרשות אביה[ח] ואין מוציאה מרשות אדון דאי תופה מוציאה מרשות אדון אין אדם קונה את השטר אבל אם מחל המלוה אע"פ שלא החזיר לו את השטר הויא מחילה, דשטר ראיה בעלמא הוא, וגבי עבד עברי דנקנה בשטר כדקס"ד דכמלוה היא, אמרינן ליכא ליה באנפי תרי זיל.

ד. דס"ד דאין גופו קנוי. שם. ה. דברייתא לא פליג אמתניתין אלא לאוסופי קאתי. שם. ו. לא קתני דהוא פשיטא ליה. ריטב"א.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com